

Lisa 1. ÜLDOSKUSED. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti.

- Mänguoskused
- Tunnetus- ja õpioskused
- Sotsiaalsed oskused
- Enesekohased oskused

MÄNGUOSKUSED					
	Kuni 3-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-7-aastased
Õppemäng	<ul style="list-style-type: none"> • Laob püramiidi. • Paneb kokku 2-4 tükilist piltmosaiiki. • Kasutab labürinti. • Laob mosaiiki kolmest erinevast värvist sarnase järjestusega. • Leiab samasuguse ja teistsuguse pildi, objekti. • Märkab, mis on kadunud/ juurde pandud. • Avab esemeid krüvimise teel. • Lükkab nõõri aukudest läbi. • Eristab esemeid erinevate omaduste järgi (suurus, värv, vorm). • Arvestab mängudes kaaslastega. • Rühmitab esemeid erinevate omaduste järgi. • Mängib iseseisvalt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eristab esemeid ning nende erinevaid omadusi (värvus, suurus, materjali omapära). • Paneb kokku 4-5-osalise piltmosaiigi. • Mängib iseseisvalt lihtsamaid lauamänge. • Täidab lihtsamaid mängureegleid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuulab mängujuhendit ning saab sellest aru järgib konkreetse mängu reegleid. • Mängib iseseisvalt lihtsamaid mängu. • Rühmitab esemeid vastavalt nende otstarbele. • Eristab esemeid ja nende omadusi nägemise, kuulmise haistmise ja kompimise põhjal. • Õpetab kaaslastele mõnda lihtsamat õppemängu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Märkab väikesi erinevusi esemete tunnustes. • Vaatleb esemeid. • Võrdleb esemeid (ka mälu järgi). • Määrab esemete asukohta ruumis. • Tunneb kirjelduse põhjal ära tuttavaid esemeid. • Tunneb ära looduslikke objekte. • Rühmitab esemeid. • Moodustab osadest terviku. • Näeb esemete vastastikuseid seoseid ja asendeid. • Oskab teha üldistusi ning leida esemetel ühist omadust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Seletab kaaslastele tuttavate mängude reegleid. • Arvestab mängumaterjalide (vesi, liiv, puit, metall, klaas) omadustega. • Mõtleb mängu käigus loogiliselt. • Meisterdab vajadusel ise mänguvahendeid.
Liikumismäng	<ul style="list-style-type: none"> • Reageerib sõnale matkib liikumist ja 	<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru mängureeglitest ja peab 	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib pallide, rõngaste ja hübitsataga. 	<ul style="list-style-type: none"> • Täidab mängureegleid. • Abistab sõpra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Selgitab tuttavate mängude ülesehitust ning

	<p>tegevusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kuulab tähelepanelikult ja reageerib signaalile. • Tunneb rõõmu liikumisest. • Kõnnib piiratud alal. • Arvestab kaaslasega. • Veeretab ja viskab palli. • Liigub kolonnis. • Hüppab koosjalgadega. 	<p>lihtsamaid mängureegleid meeles.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Orienteerub ruumis või kindlal maa-alal. • Arvestab kaaslasega. 	<ul style="list-style-type: none"> • Täidab mängureegleid ja rolli mängu lõpuni. • Tunnetab oma keha ja liigutuste täpsust. • Jätab meelde ning matkib lihtsamat koordineeritud liikumist. • Organiseerib ise väiksema lastegrupiga lihtsamat liikumismängu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Talub kaotust. • Algatab ise mängu. • Kasutab loovalt looduslikke objekte ja materjale. • Arvestab mängu valikul ruumi, aja, osavõtjate arvu ja vahendite olemasoluga. • Täiendab mängu ja reegleid. 	<p>reegleid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutab liisusalme mängujuhtide ning rollitäitjate määramisel. • Organiseerib ise mängu. • Valitseb oma liigutusi ja liikumist erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis kui maastikul. • Lepib kaotusega.
<p>Loov- ja rollimäng</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Valib koos õpetajaga mänguks sobilikke vahendeid. • Hoolitseb nuku eest (võtab riidest lahti, vannitab, söötab, joodab, katab lauda, paneb magama). • Kasutab rollimängudes asendusmänguasju. • Saadab mängulisi toiminguid sõnadega. • Täidab mängus rolliga seonduvaid toiminguid ja valib selleks vajalikke vahendeid. • Täidab mängus tuttava täiskasvanu rolli (ema, autojuht, arst). • Ehitab toolidest sõidukit ning kasutab seda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab õppetegevuse käigus õpitud mängulisi toiminguid iseseisvalt (nt. lauakatmine/ söömistoimingud, nuku riietamine, piletite müümine ja ostmine jne). • Rikastab mängu isiklike kogemuste abil. • Peab kinni rollitoimingutest ja -suhetest. • Leiab asendusmänguasju ümbritsevate esemete ja materjalide seast. • Mängib temaatilisi loovmänge (kodu, arst, juuksur, pood jne). 	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib 2-3 erineva rolliga mängus. • Arendab iseseisvalt mängu sisu edasi. • Aasutades oma teadmisi ümbritsevast elust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valib mängu teema ja arendab selle sisu. • Täidab mängus 2-3 erinevat rolli. • Peab kinni mängulistest suhetest. • Arvestab rollidevahelisi alluvus-, võrdsus- ja juhtimissuhteid. • Kajastab mängus osavõtlikkust, hoolitsust, abivalmidust, järjekindlust takistuste ületamisel, vastutustunnet ülesande täitmisel. • Leiab mänguks sobivaid mänguasju. • Kasutab asendus- ja mõttelisi mänguasju. • Valmistab ise mänguasju. 	<ul style="list-style-type: none"> • Meisterdab vajadusel ise mänguvahendeid. • Mängib suurtes gruppides. • Lepib kokku rollide jaotuses. • Algatab ise mängu. • Kontrollib mängus oma emotsioone. • Täidab mängus mitmeid erinevaid rolle. • Mängib püsivalt samal teemal. • Väljendab erinevaid karaktereid.

Ehitusmäng	<ul style="list-style-type: none">• Asetab klotse üksteise kõrvale (rongiks, teeks).• Laob klotse üksteise peale (torniks, majaks, mööbliesemeteks).• Mängib valminud ehitistega.• Mängib kasutades autovaipa.• Veab autoga klotse.• Ehitab liivakasti lihtsamaid onnikesi.	<ul style="list-style-type: none">• Kasutab erineva suuruse ja kujuga ehitusmaterjali.• Laob detaile horisontaalselt ja vertikaalselt üksteise peale ja kõrvale.• Kasutab lihtsamaid plastmassist konstruktoreid.• Laob detaile vahega ja ilma vaheta.• Konstrueerib õpetaja näidisel lihtsamaid ehitisi.• Kasutab ehitusmängus ka teisi mänguasju.	<ul style="list-style-type: none">• Arvestab ehitise otstarbega, andes edasi iseloomulikke tunnuseid.• Valib ehitusele sobiva asukoha.• Käsitseb ehitusmaterjali otstarbekalt.• Ehitab õpetaja ettenäitamisel ja ka iseseisvalt, teatud teemal, fantaasia põhjal.• Kasutab konstruktoreid.	<ul style="list-style-type: none">• Kasutab erinevaid ehitusmaterjale loovalt.• Ehitab ettenäitamise, fantaasia, teatava otstarbe ja joonise põhjal.• Kasutab mängudes mitmekesisist looduslikku materjali ja objekte.• Planeerib ehitust.• Kasutab oma konstrueerimisalaseid oskusi iseseisvates ehitusmängudes.	<ul style="list-style-type: none">• Ehitab keerukamaid ehitisi – sildu, mitmekorruselisi maju.• Ühendab/ühitab oma ehitust kaaslaste omadega.• Ehitab konstruktori skeemi järgi.• Jaotab tööülesandeid kaaslaste vahel.• Jäljendab täiskasvanute ehitustegevust.
Lavastusmäng	<ul style="list-style-type: none">• Matkib õpetaja abiga lavastusmängu tegelaste liigutusi, miimikat, žeste, sõnu, häälightsusi.• Kasutab õpetaja abiga käpiknukku.• Kasutab õpetaja abiga lauateatrinukku.• Kasutab õpetaja abiga näpulateatrinukku.	<ul style="list-style-type: none">• Kasutab mängus rollile iseloomulikke kujundlikke vahendeid – liikumine, häälightsused, iseloomulike kehaosade esiletoomine.• Kujutab elusolendeid ja objekte nende välimuse ja liikumise iseärasuste ning iseloomulike tunnuste järgi.• Matkib nähtut, kuuldot ja kogetut.	<ul style="list-style-type: none">• Iseloomustab lavastusmängu tegelasi õpetaja suunavate küsimuste abil.• Esitab tuttava jutustuse väljendab rolliga seotud tundeid.• Kasutab iseseisvalt erinevaid nukke, kostüüme, maske ja peakatteid.• Annab edasi muinasjutu või kirjanduspala süžee, kasutades abivahenditena miimikat, žeste, poose, kõnnakut, häälightsusi.	<ul style="list-style-type: none">• Kasutab loovalt teatrisirmi, lihtsaid dekoratsioone, erinevaid nukke, endavalmistatud mänguasju, kostüüme.• Väljendab rõõmu, kurbust, hirmu, uudishimu, üllatust.• Tegutseb julgelt ning koos teistega.• Seob lavastusmänge teiste mänguliikidega.• Lavastab omaloomingulisi süžeesid• Mängib tuttavate kirjanduspalade ja muinasjuttude põhjal.	<ul style="list-style-type: none">• Täidab mitmeid erinevaid rolle.• Meisterdab vajadusel ise mänguvahendeid.• Tegutseb koos kaaslastega.• Kasutab lavastust teistes mänguliikides.• Väljendab erinevaid karaktereid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

Kuni 3-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
<ul style="list-style-type: none"> • Koondab oma tähelepanu 5-10 minutiks. • Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevustes. • Mängib kaaslastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi. • On omandanud sõnavara, mis võimaldab tal end väljendada. • Tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega. • Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus. • Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi. • Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas 	<ul style="list-style-type: none"> • Koondab oma tähelepanu 10-15 minutiks. • Tegutseb iseseisvalt otsese juhendamisetä, kuid autoriteetide toel. • Planeerib osaliselt oma tegevusi. • Osaleb ühistegevustes ning teeb koostööd teiste lastega. • Konstrueerib lihtsamaid ehitisi . • Osaleb rollimängudes. • Mõistab lihtsamaid ruumimõisteid - peal, all, sees. • Rühmitab üldmõistete või mitme tunnuse järgi. • Jaotab tähelepanu mitmele nähtavale ja eristatavale tunnusele (nt. värvus, suurus, kuju). • Jälgib täiskasvanud tegevusi ning matkib nähtut oma mängus. • Huvitub tähtedest. • Saab aru mõistatustest 	<ul style="list-style-type: none"> • Koondab oma tähelepanu 15-20 minutiks. • Tegutseb koos kaaslasega. • Oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid, seoseid. • Reguleerib oma käitumist ning emotsioone (täiskasvanu abiga). • Omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest. • Kasutab tegevusi planeerides veidi sisekõnet. • Tegutseb aktiivselt. • Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda. • Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes lahendab ülesandeid ja probleeme. • Saavutab kokkuleppeid. • Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu 	<ul style="list-style-type: none"> • Koondab oma tähelepanu 20-30 minutiks. • Kasutab mõisteid eile, homme, esimene, keskmine, viimane. • Kasutab sisekõnet • Järgib ühistegevustes reegleid ning suudab neid selgitada. • Kasutab sidusat kõnet. • Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes. • Püüab alustatud lõpetada. • Teadvustab kordamise vajalikkust. • Kasutab oma teadmisi igapäevastes olukordades (nii uudes kui ka tuttavas situatsioonis). • Kasutab konstrueerimisel lihtsamat ruumilist näidist. 	<ul style="list-style-type: none"> • Koondab oma tähelepanu 30-35 minutiks. • Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas kui pidurdavas rollis. • Keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile. • Osaleb erinevates mänguliikides. • Järgib reegleid. • Seab uudes olukorras täiskasvanu sõnalise juhendamise abil eesmärgi ja valib tegutsemisstrateegia. • Püüab tegutseda sihipäraselt. • Liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, mõistab nendevahelisi seoseid ja teadvustab olulist täiskasvanu abiga. • Loob uusi seoseid eeskuju, seletuste, 	<ul style="list-style-type: none"> • Koondab oma tähelepanu 30-35 minutiks. • Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna. • Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi. • Tegutseb sihipäraselt. • Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni. • Tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi. • Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada. • Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate

<p>situatsioonis ja kontekstis.</p> <ul style="list-style-type: none">• Omab ettekujutust arvu mõistest ning värvuste nimetustest.• Osaleb dialoogis.• Mõistab lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning mõistab lihtsamaid ülekantud tähendusi.	<p>ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest.</p>	<p>meenutamisel lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).</p> <ul style="list-style-type: none">• Räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis leidsid aset minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib.		<p>kuulamise ja nägemise kaudu.</p> <ul style="list-style-type: none">• Kasutab nii kaemus- kujundlikku kui ka verbaalselt mõtlemist.• Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid.• Kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi.• Kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2silbilisi sõnu.• Tunneb huvi teiste vastu.• Räägib iseendast.• Kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali.• Kasutab konstrueerimisel lihtsamat tasapinnalist näidist.• Orienteerub oma teadmistes tegutseb vastavalt suulisele juhendile.• Mõistab selgemaid põhjus-tagajärg seoseid.	<p>tunnuste alusel.</p> <ul style="list-style-type: none">• Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
---	--	--	--	--	--

SOTSIAALSED OSKUSED

Kuni 3-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
<ul style="list-style-type: none"> • Teab oma eesnime. • Mõistab, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid. • Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina. • Lohutab kaaslast. • Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes. • Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jälgendab igapäevaelu rolle ja tegevusi. • Loob sõprussuhteid nendega, kellega on sageli koos. • Järgib lihtsamaid viisakusreegleid (tervitab, jätab hüvasti, tänab, palub). 	<ul style="list-style-type: none"> • Teab ja ütleb oma ees- ja perekonnanime. • Teab oma vanust. • Väljendab oma soove, lihtsamaid emotsioone ja seisukohti verbaalselt. • Osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale. • Püüab täita kodukorra reegleid. • Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes. • Huvitub võistlusemängudest ning tahab olla edukas. • Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest. • Lohutab ja abistab kaaslast. 	<ul style="list-style-type: none"> • Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest. • Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest. • Imiteerib täiskasvanu rolle ja tegevusi, kasutades tema sõnavara ja maneere. • Tegutseb rühmakaaslastega koos, naudib eakaaslaste seltsi. • Aktsepteerib reegleid, jälgib nende täitmist teiste poolt. • Lahendab arusaamatusi verbaalselt. • Mõistab teiste inimeste tundeid ja mõtteid, oskab lohutada kaaslast. • Teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab, vahetab. • Kuulab kaaslast. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses. • On tegevuses orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele. • Omab väljakujunenud sõprussuhteid. • Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida. • Oskab kaaslastele reegleid seletada. • Järgib reegleid mängudes ja tegevustes. • Kontrollib oma käitumist. • Kasutab probleemide lahendamisel erinevaid strateegiaid (nt. kompromissi leidmine, läbirääkimised). 	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi. • Vastutab rohkem oma tegude eest. • Kontrollib oma käitumist ja emotsioone. • Suhtub kaaslaste tegevusse sallivamalt. • Algatab mängu ja tegevusi. • Loob sõprussuhteid. • Osutab abi ning palub abi. • Järgib rühmas reegleid ja arvestab rühma vajadusi. • Teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul. • Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle. 	<ul style="list-style-type: none"> • Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses. • Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu. • Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise. • Osaleb rühma reeglite kujundamisel. • Oskab teistega arvestada ja teha koostööd. • Loob sõprussuhteid. • Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest. • Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel. • Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad. • Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme. • Selgitab oma seisukohti.

ENESEKOHASED OSKUSED

Kuni 3-aastased	3-aastased	4-aastased	5-aastased	6-aastased	7-aastased
<ul style="list-style-type: none">• Teab kas ta on poiss tüdruk.• Riietub täiskasvanu abiga.• Kasutab iseseisvalt söögiriistu (kruus, lusikas).• Püüab oma igapäevastes olukordades tehtud valikuid teostada.• Täidab igapäevaelu rutiini.	<ul style="list-style-type: none">• Märkab soolisi erinevusi.• Saab hakkama eneseteenindamisega (sööb, joob iseseisvalt, riietub v.a. lukud nöörid).• Ootab oma järjekorda.	<ul style="list-style-type: none">• Oskab avalikus kohas sobivalt käituda, teab, mida tohib, mida mitte.• Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt.• Orienteerub oma suutlikkuses.	<ul style="list-style-type: none">• Korraharjumused on välja kujunenud.• Eneseteenindamis- harjumused on välja kujunenud.• Järgib sotsiaalset rutiini.	<ul style="list-style-type: none">• Suudab tegutseda iseseisvalt.• Talub muutusi ja vanematest eemalolekut.	<ul style="list-style-type: none">• Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone sobival viisil väljendada.• Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi.• Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.• Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest.• Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda.• Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.• Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.